

Het perspectief

27 mei t/m 22 juni

Beleef de Lente

In de ban van de ring	27 mei
Om door een ringetje te halen	30 mei
Mikken met water	1 juni
Officiële ooievaars	3 juni
Het perspectief	6 juni
Eén gevaar minder	8 juni
Veilig	10 juni
Hitte en honger	13 juni
Van de ooievaar, de kikker en de rivierkreeft	15 juni
Fabeltjes	17 juni
Energiebalans	20 juni
Scherpe blik	22 juni

In de ban van de ring ...

27 mei, Wim van Nee

Dat moeten ringers wel zijn, toch? Die willen toch graag alle vogels ringen? Nee, mis. Ringers willen vogelonderzoek mogelijk maken.

Het gaat over onderzoek naar trekgedrag, overleving, reproductie of spreiding over het land. Over de ontwikkeling van een populatie over een langere termijn of veranderingen in trekgedrag. Zo heeft het ringen altijd een achterliggend doel.

De Elsa-ring. Twee helften, die worden samengeklikt

Te pas en te onpas

Dat betekent ook dat er niet te pas en te onpas geringd wordt. Een deel van de jongen ringen, is genoeg om voldoende informatie te verzamelen over de hele populatie. Het ringen gebeurt met de juiste spreiding en dekking over het land.

Bij de ooievaars wordt daar ruimschoots aan voldaan. Het is dus niet nodig en zelfs niet wenselijk om alles te ringen. Dan heb ik het nog niet eens over de inspanningen die een ringer moet verrichten en de kosten die hij of zij moet maken.

De twee prachtige jongen in Nijetrijne gaan wel meedoen aan het onderzoek. Dat weten ze zelf nog niet, maar dat duurt niet zo lang meer. Jonge ooievaars worden bij voorkeur geringd op een leeftijd van 5 tot 6 weken. Dan zijn de poten voldoende uitgegroeid en past de ring goed.

ELSA

In Nederland gebruiken we sinds 2010 de Elsa ringen. Daarvoor werden ooievaars met aluminiumringen geringd. U kent ze beide van het nest in Nijetrijne.

Elsa-ringen zijn zwart, achtkantig en gemaakt van een sterke kunststof. Dit type ring heeft inmiddels in Europa en daarbuiten, zijn kwaliteit bewezen bij ooievaars en ooievaarsachtigen. De ringen zijn goed afleesbaar en dat is erg belangrijk. Zo kunnen ringnummers worden vastgesteld, zonder dat de vogel gevangen hoeft te worden.

Wilt u meer lezen over het ringen kijk dan op de website van [Stork](#).

Genoeg

Een andere reactie die we wel eens horen: Weten jullie nu nog niet genoeg? Wordt het geen tijd om met het ringen te stoppen?

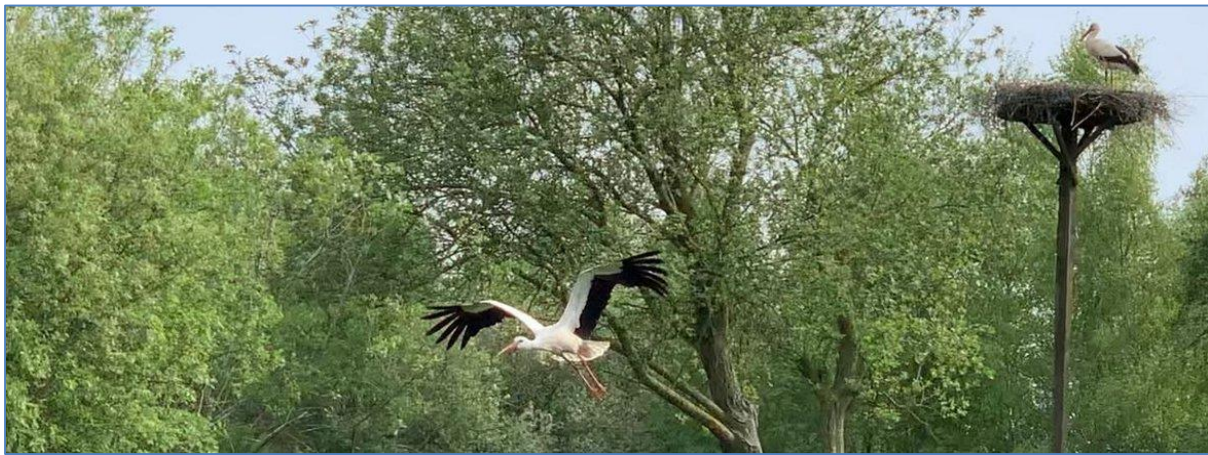
Nee, dat zeker niet. We weten dan misschien een heleboel over het verleden, we weten nog niets over de toekomst. Daar moeten we dus op anticiperen. Alleen dan kun je over een langere periode

ontwikkelingen en veranderingen waarnemen. En aan de bel trekken, als er iets verontrustends gebeurt.

En de ringers? Die willen zeker niet alle vogels ringen, maar ze voeren het ringwerk wél graag uit, natuurlijk! Het is een voorrecht om het te mogen doen.

En mocht u in de komende weken getuige zijn van het ringen van ooievaars, dan maakt u van dat voorrecht een beetje mee.

terug

Om door een ringetje te halen

30 mei, Titia Bijwaard

Zo goed doen de twee ooievaarsjongen het nu. Ze eten, groeien, en ontwikkelen zich volgens het boekje. Blijft altijd spannend om dat zwart op wit te zetten. Morgen kan alles anders zijn. Maar zoals het nu lijkt kunnen ze aanstaande zaterdagochtend 3 juni worden geringd.

Nest 21-05-2023 (foto Titia Bijwaard)

Van kuuk naar kleuter

De afgelopen week was die ontwikkeling goed waar te nemen. Steeds vaker proberen te staan, al is het dan nog wat wankel op de poten. Af en toe even met de vleugels wapperen. Wat zijn die vleugels dan al groot en toch ook nog slap. Dat wordt nog flink oefenen. Maar dat komt later. Eerst meer eten. Dat zijn nu ook al grotere prooien. En je hoort dat ze steeds vaker blijven bedelen om eten, het 'gemiauw'. Eén deze dagen zal het niet genoeg zijn dat Pa en Ma ooievaar elkaar afwisselen met voederen. Dan zijn er vaker voedingen nodig om die enorme groei te ondersteunen, en zullen ze de kleuters alleen moeten laten op het nest. Een

spannend moment voor de ouders. Want je kunt je jongen dan ook niet meer beschermen tegen gevaar. En we zagen afgelopen week dat één jong al vond dat 'hij' best zelf ook het nest kan verdedigen.

'Zelluf doen

Deze dappere dodo-actie maakt mij een klein beetje bezorgd voor zaterdag. Want jonge ooievaars kunnen alleen worden geringd zolang ze zich bij gevaar nog 'dood' houden, akinese genaamd. We benaderen het nest zaterdag met een hoogwerker. Maar mocht blijken dat dit jong naar het 'gevaar' dreigt uit te vallen of erger nog te willen vluchten door over de rand te proberen weg te vliegen, dan verdwijnt de hoogwerker meteen weer uit het zicht en worden de jonge ooievaars niet geringd. Veiligheid van de ooievaars gaat immers boven alles!

Tijdens het ringen gaat de livestream daarom vanaf ongeveer 10.00 uur even offline. Maar Albert zal filmopnames maken van het ringen door Annemieke en Wim, en dan zal ik zo snel mogelijk daarna een blog plaatsen waarin ik vertel hoe het is verlopen. Daar komt dan ook een clipje van het ringen in te staan.

Onze ervaring is dat de ouders altijd dicht in de buurt zijn en zich alweer bij de jongen op het nest voegen als wij nog niet eens uit het zicht zijn verdwenen. Dus hopelijk gedragen ze zich allemaal gauw weer alsof ze zich niet zomaar laten ringeloren! En kunnen we ze een lang en gelukkig leven blijven volgen.

terug

Mikken met water

1 juni, Arda van der Lee

Het is nu boven op het nest in de volle zon snel warm. Gelukkig staat er een noordelijke, frisse wind, dat geeft nog een beetje verkoeling voor de jongen. Maar een beetje water zou best smaken.

Ouder geeft kuuk te drinken

Op warme dagen brengen de ouders niet alleen voedsel, maar ook water. Ze nemen het mee in hun krop en zo goed als ze kunnen, mikken ze het water in de snavels van de jongen. Dus niet zoals met een krop vol voedsel, dat ze gewoon in de nestkom uitbraken. Het is aandoenlijk om te zien hoe goed ze proberen om met die lange snavel wat water in de snavel van de jongen te druppelen. Dat lukt niet altijd, maar een beetje morsen is ook wel lekker met dit warme weer.

Open snavel

Als het erg warm is, zitten ooievaars ook wel met hun snavel open. Ze zweten immers niet zoals wij, door hun veren gaat dat niet. Je kunt de open snavel een beetje vergelijken met het hijgen van een hond, die raakt ook alleen maar warmte kwijt door de bek. Ook de kuuks kennen deze truc al.

Badderen

Vandaag zag ik één van ouders met kletsnatte borstveren op ons nest landen. Waarschijnlijk even lekker gebadderd. Volwassen ooievaars zie je inderdaad op warme dagen nog wel eens door een sloot lopen, lekker koel aan de poten. En de natte veren geven ook nog eens extra koelte.

Mis!

terug

Officiële ooievaars

3 juni, Titia Bijwaard

Het is gelukkig helemaal goed verlopen: onze twee ooievaarsjongen zijn vanmorgen geringd! En dus bestaan ze nu officieel (in onze mensenwereld dan...). Ze gaan de boeken in als 7E162 en 7E163. Hopelijk kunnen ze dan later worden teruggemeld zodat we nog lang kunnen blijven volgen hoe het ze vergaat.

De ringen van 2023

Spannend

Ik gaf in mijn vorige blog 'Om door een ringetje te halen' al aan dat we de ooievaartjes alleen konden ringen als ze zich bij gevaar 'dood' zouden houden. Een automatische zelfverdedigingsreactie voor kuuks die nog te jong zijn voor 'fight or flight'. Maar omdat ik ook wat bezorgd was over ons wat felle jong, zie de clip van Jan-Willem 'Van de schrik bekomen', leek het ons beter om het benaderen van het nest niet live te volgen. Stel dat het jong ons onverhoopt te snel af zou zijn en over de rand zou verdwijnen. Dat wil je alleen laten zien als je mensen kunt waarschuwen voor de beelden. Maar zonder livestream bleek de chat niet te werken. En we hadden juist speciaal aan *Linspiratie* gevraagd om die voor jullie bij te houden (dank daarvoor!). Daarom bleef de nest-stream en chat toch live. Wat er buiten beeld van de nestcamera gebeurde is in het filmpje van Albert bij de clips en in mijn filmpje hieronder terug te zien.

Metten is weten

Ook dat is natuurlijk echt iets voor ons mensen. Door tijdens het ringen zoveel mogelijk

gegevens vast te leggen, hopen we steeds meer te weten te komen over ooievaars en hoe het, als soort, met ze gaat. Maar ook dichterbij, hoe het met deze twee kuuks gaat.

Annemieke en Wim zijn alles bij langs gelopen. 7E162 en 7E163 blijken allebei exact even zwaar te zijn: 2280 gram. Dat is wat aan de lichte kant. Rond de 2500 gram zou je bij jonge ooievaars van deze leeftijd (vijf weken) eerder verwachten. We hebben de indruk dat ze wat weinig te eten krijgen. Het is eigenlijk al weer wat te lang droog in het moeras. De jongen voelen nog wel gezond aan en hun snavels zagen er ook goed uit (zijn nog even met water schoongemaakt). Maar ze zullen nog wel flink moeten doorgroeien. Om uit te vliegen moeten hun slagpennen nog zeker zo'n 40 cm. langer worden.

Wat ook opvallend is voor kuuks van deze ouders: bij het ringen is er altijd wel eentje bij die een zwarte veer blijkt te hebben tussen de (normaal gesproken) witte staartveren in. Deze keer is dat 7E163. Blijkbaar is dat iets in de genenmix van Pa en Ma. Het is niet uitzonderlijk, maar komt ook niet heel veel voor. Zo valt hij of zij weer extra op in het veld. Nu nog uitvliegen natuurlijk. Wat mij betreft mogen jullie een regendansje maken voor onze geringde kanjerkuuks!

terug

Het perspectief

6 juni, Wim van Nee

Worden het er niet te veel? Hoe komt het toch, dat er gemakkelijk zo gedacht wordt? Ik realiseer me steeds meer, dat de opmerking alles te maken heeft met het perspectief van de waarnemer.

Weinig

Laten we de aantallen maar weer eens onder de loep nemen en kijken naar andere predatoren, die ook veel in onze weidegebieden te vinden zijn.

De blauwe reiger bijvoorbeeld. Zij broeden met meer dan 10.000 paren in ons land. De buizerd is vertegenwoordigd met 15.000 broedparen en de zwarte kraai met 75.000 broedparen. Dan lopen er op de grond nog 130.000 vossen rond, meer dan 135.000 verwilderde katten (mogelijk zelfs meer dan 1 miljoen), talloze egels en marterachtigen. Allemaal zijn het predatoren van onder andere weidevogels, waar ze, in tegenstelling tot ooievaars, gericht op jagen. In het perspectief van deze getallen is 1600 broedparen ooievaar niet echt veel te noemen. Het is zelfs weinig ...

Teisteren

Laatst verscheen er een nieuwsbericht, over ooievaars die een dorp teisteren. Ik dacht, dat moeten dan wel heel veel ooievaars zijn, als een dorp er zo onder gebukt gaat. Het bleek om vijf ooievaarsnesten te gaan, tien ooievaars... Wat zouden die tien ooievaars dan allemaal doen, waar

mensen zoveel last van ondervinden? Ik kan me best een vorm van overlast voorstellen. Nest op de schoorsteen, poep op het dak, geklepper. Zou dat het zijn? Maar het blijkt om iets anders te gaan. De ooievaar schijnt volgens velen langzamerhand één van de ergste roofdieren te zijn. Hij wordt ervan verdacht alle weidevogels te vangen en op te eten. Hij wordt zelfs in één adem met de wolf genoemd...

Predator

Misschien moeten we het eerst over predatie hebben. De *Dikke Van Dale* legt het kort uit: *Een predator is een roofdier, met name in relatie tot zijn prooi*. Ieder dier dat andere dieren eet is dus een predator. Het ligt voor de hand om te denken aan dieren als vos en buizerd, maar wat denk je van een rupsen etende koolmees en een vliegen vangende kikker? Zonder predatoren zou de natuur helemaal niet kunnen bestaan, zou geen enkel ecosysteem overeind blijven. Predatie is niet erg, predatie is een voorwaarde voor een gezonde natuur. Het vermeende probleem zit niet bij de dieren, het zit hem in hoe mensen er tegenaan kijken, het perspectief van de waarnemer.

Bij gelegenheid

Een ooievaar gaat niet actief op jacht naar prooien die hem toch te slim of te snel af zijn. Hij kiest voor gemak, voor 'vele kleintjes maken één grote'. Dus hij gaat het weiland in en raapt, raapt, raapt en raapt, net zolang tot hij in zijn keelzak zoveel wormen, slakken en insecten heeft verzameld dat het de moeite waard is om het naar de hongerige jongen te brengen.

Grotere prooien zijn gelegenheden prooien. Vaak is dat afhankelijk van wat er in een bepaalde omgeving voorhanden is. In de natte veengebieden van Zuid-Holland worden Amerikaanse rivierkreeften gevangen, in gebieden zoals de Weerribben is soms een ringslang de klos. Zijn er mollen, dat komen die ook af en toe aan de beurt en zelfs een springerige kikker wordt weleens gepakt. En jonge weidevogels? Ik sluit het niet uit, maar gericht erop jagen doet de ooievaar niet. Gericht jagen is het specialisme van marterachtigen, vossen, buizerds, blauwe reigers en onze katten, die overdag zo lief op schoot liggen, maar 's nachts geduchte rovers zijn, die veel slachtoffers maken onder (weide)vogels.

Weidevogels

Om inzicht te krijgen in hoe predatie van weidevogels echt werkt en hoe groot het predatie probleem is, heeft Sovon in 2020 een uitgebreid onderzoek gepubliceerd. Daarin komen heel veel aspecten van predatie aan de orde. Uit dit onderzoek blijkt de ooievaar als predator geen invloed van betekenis te hebben en dat verbaast ons niet.

Het onderzoeksrapport *Predatieproblematiek bij weidevogels* kun je vinden op de website van Sovon. Een aanrader voor iedereen die meer wil weten over predatie van weidevogels. Met de kennis die je opdoet uit dit rapport, kun je iedere discussie over ooievaars, predatie en weidevogels aan.

(bron van de getallen: Sovon, WUR)

Tureluur, één van de in Nederland broedende weidevogelsoorten

Eén gevaar minder

8 juni, Arda van der Lee

Jonge vogels staan bloot aan allerlei gevaren, waarvan de belangrijkste wel is om opgegeten te worden door een huiskat, een roofvogel, een ekster of kraai of een boommarter. Dit gevaar lopen jonge ooievaars niet zo snel, hoog in het nest en als ze klein zijn altijd een wakende ouder. Of toch wel?

Deze week kreeg ik het onthutsende bericht dat bij een ooievaarsnest, waar ik binnenkort weer zou gaan ringen, de jongen ten prooi waren gevallen aan een arend. En wel de Stellers zeearend die twee maanden geleden uit een Belgische dierentuin ontsnapte.

Een ooggetuigeverslag

Het verhaal is als volgt: "Onze ooievaars hadden inderdaad jongen. Eerst zagen we 2 koppies als ik bij de wisseling van de wacht vanuit ons slaapkamerraam filmde. Het ging allemaal goed. De ouders zorgden goed voor de kleintjes en 13 mei ontdekte ik nummer 3. Helaas kwam aan dit prille geluk bruut een einde. Op maandagavond 15 mei rond 19.00u zag ik een ooievaar richting nest gaan en ik hoorde kleppen. Ik dacht dat er een vreemde ooievaar probeerde te landen. Toen ik echter goed keek zag ik die vogel met z'n gele snavel. Ik heb geschreeuwd en gefloten, met m'n armen gezwaaid, maar hij werd er niet warm of koud van. Toen ik bijna onder het nest stond vloog hij weg. En zag ik dat hij in ieder geval 1 kuiken meenam. Wat was ik boos! Daarna hebben we geen leven meer gezien. Balen! Wij hoorden dat hij al meerdere ooievaarsnesten leeggehaald heeft. Voor het eerst in jaren was een nest aan de andere kant van het dorp ook weer bewoond, maar dat is ook leeggehaald door de arend."

Makkelijke prooi

Jonge ooievaars, tot een week of zes, zeven, houden zich bij gevaar 'dood'. Ze liggen dan doodstil op het nest, bewegen hooguit een ooglid. Bij veel overvliegende roofvogels schijnt dat het gewenste effect te hebben, zij eten geen aas (= dode dieren). Maar deze arend liet zich niet foppen.

Akinese of schijndood

Gevangen

Gisteren kwam het bericht dat de ontsnapte Stellers zeearend na landelijke zwerftocht eindelijk is gevangen in het Utrechtse Schoonrewoerd. De roofvogel was afgelopen weekend nog gespot in Zevenhuizen en dinsdag in Valthermond. Na een aantal mislukte pogingen werd de zeearend langs een provinciale weg gevangen. Alle nesteigenaren kunnen opgelucht adem halen. Eén gevaar minder dus.

Ontsnapt

De zeearend ontsnapte in maart uit de Belgische dierentuin *LaBiomista* in Genk. De vogel maakte in de weken daarna flink wat kilometers en werd op verschillende plekken in het land gespot. Tijdens zijn zwerftocht maakte de roofvogel onder meer kippen, ooievaarskuikens en duiven buit. De Stellers zeearend komt van nature niet voor in Europa. Ze kunnen tot 105 centimeter hoog worden en de spanwijdte van de vleugels kan tot 2,80 meter bedragen. Dus een ooievaarskuiken is een 'kleine' prooi.

terug

Veilig

10 juni, Wim van Nee

In de ringperiode gebruiken we het woord 'veilig' vaker dan anders. Ooievaars nestelen graag wat hoger. Zij vliegen er met gemak naartoe, een ringer moet klimmen.

Hoogwerker

Niet dat we dat nog vaak doen. In het verleden wel, we gingen dan per ladder naar boven. Tot tien meter hoogte was haalbaar. Maar een ongeluk tijdens het ringen heeft ons letterlijk weer met beide benen op de grond gezet. Het is al heel wat jaren geleden, maar wij hebben één ding met onszelf afgesproken: Nooit meer risico's, veiligheid voorop.

Daarom zijn we vorige week zaterdag in Nijetrijne met een hoogwerker naar boven gegaan. Klimtuig aan en met een forse karabijnhaak vast aan de hoogwerker.

ProRail

In april speelde een andere veiligheidskwestie. Op meerdere portalen van ProRail hebben ooievaars hun nest gebouwd. In het Drentse Koekange kun je zo acht nesten op een rij zien. Een mooi gezicht, maar het kan ook onveilig worden. Vallende takken kunnen tussen wissels komen, wat de bediening ervan in de weg kan staan. En het éne portaal is het andere niet. Groter wordende ooievaarsnesten wegen zomaar een paar honderd kilo en daar zijn niet alle portalen op gebouwd. En er is natuurlijk altijd risico met de bedrading, waar takken mogelijk kortsluiting kunnen veroorzaken. ProRail lost dit altijd in goed overleg op. Chapeau! En dan de ooievaars zelf. Vorige week nog kwam in de buurt van Zwolle een ooievaar met een klap tegen een trein.

Langs de snelwegen zijn op verschillende plekken nesten gebouwd op de portalen waar verkeersborden aan hangen. Iets minder gevaarlijk, maar toch altijd met risico's met vallende takken, afgeleide automobilisten of laag vliegende ooievaars boven de weg.

Hoogspanning

Hoogspanningsmasten zijn al wat langer in trek bij ooievaars. Een bekende 'ooievaarsflat' staat langs de A6 bij Lelystad. Onlangs werden we benaderd door *TenneT* om de mogelijkheid van ringen te onderzoeken bovenop de top van een hoogspanningsmast. Uiteindelijk hebben we er in goed overleg van afgezien, omdat er teveel risico's aan zaten, zowel voor de klimmer als voor de jongen.

Gieren en arenden

En er was weer een geval van onverwachte onveiligheid voor ooievaars. Dat werd veroorzaakt door een ontsnapte Stellers zeearend. Arda heeft er over geschreven in haar weblog van donderdag. Een zelfde soort situatie speelde zich een jaar of twintig geleden af bij een ooievaarsstation vlakbij Meppel. Daar hebben toen zwervende jonge vale gieren in totaal 28 ooievaarsjongen op de nesten verorberd.

Angst voor predatoren

Maar hoe zit het met het omgekeerde? Moet je af en toe ook bang zijn voor een ooievaar? Dit moet je eigenlijk door de ogen van weidevogels zien. Je mag aannemen dat die het bangst zijn voor de predatoren, die voor hen het gevaarlijkst zijn.

Dit is ook meegenomen in het Predatieonderzoek van Sovon, waar ik afgelopen dinsdag over geschreven heb. Er is gekeken op welke vliegende predatoren de weidevogels het felst en angstigst reageren. Dit gaf opmerkelijke resultaten. Op een schaal van 0 tot 10 scoort de bruine kiekendief samen met de zilvermeeuw het hoogst, beide een score van 7,8. Voor deze twee predatoren zijn weidevogels dus het meest beducht. Ook de buizerd (7,5) en de raaf (7,1) scoren hoog.

De zwarte kraai (4,2), de blauwe reiger (3,7) en de torenvalk (3,5) scoren al lager. De ooievaar slechts een 1,4.

Hier kun je je eigen conclusie aan verbinden.

Bijzonder

Het meest bijzondere nest om te ringen is een nest, waarbij je geen ladder op hoeft en geen hoogwerker nodig hebt. Het is door een zeer creatieve nesteigenaar gebouwd en zit zo in elkaar dat de paal kan kantelen, terwijl het nest horizontaal blijft. En dan kun je vanaf de vaste grond de jongen zo uit het nest halen om te ringen.

Veiliger kan niet.

*Ringen zonder te klimmen.
Beneden-Leeuwen*

Hitte en honger

13 juni, Titia Bijwaard

Het warme droge weer maakt het erg moeilijk voor onze ooievaars. De grond is uitgedroogd. Insecten en andere kleine dieren houden zich schuil. Hoe scharrel je dan nog je eten bij elkaar? Maar gelukkig komt er hulp van de boeren: door hun land te beregenen kunnen de ooievaars weer bij het bodemleven!

Kuuks in de hitte op 16-06-2022 (foto Albert Westerhuis)

Hitte

Bovenop een ooievaarsnest is bijna geen verkoeling te vinden. Op ons nest is er 's morgens nog wel wat schaduw en er waait een warme wind. Maar het zijn duidelijk pittige tijden voor Pa en Ma en hun kroost. Het was de kijkers al opgevallen: de ooievaars krijgen ineens witte poten. Alle afkoeling helpt. Door de ontlasting niet naar achteren te lanceren maar langs de poten te laten lopen verdampt de ontlasting. Dit onttrekt warmte aan de poten. En de poten zijn daarna wit. Dat werkt mogelijk als hitteschild. De jongen weten al instinctief dat dit helpt! En het water dat Pa en Ma aanvoeren is natuurlijk ook zeer welkom

Honger

Maar is dat genoeg? In mijn eerdere 'weerberichten' gaf ik al aan dat het weer heel belangrijk is voor het broedsucces van de ooievaars. Voorlopig wordt er nog geen regen verwacht. Niet alleen jonge ooievaars kunnen verhongeren, maar ook oogsten en de grasopbrengst voor de koeien kunnen dan verloren gaan. Albert en ik hebben even een buurtommetje gemaakt om te laten zien hoe dankbaar de ooievaars gebruik maken van het beregenen van het land door de boeren. De beelden in het filmpje en foto zijn binnen een straal van een paar kilometer om ons ooievaarsnest heen. Hopelijk helpt dit de ooievaarsjongen op alle nesten in de Rottige Meente om te overleven!

terug

Van de ooievaar, de kikker en de rivierkreeft

15 juni, Arda van der Lee

Het voedsel van ooievaars wisselt met het beschikbare aanbod. En zoals Titia al vertelde in haar blog, is door de droogte dat voedsel lang niet overal (meer) beschikbaar. Maar in sommige gebieden is er een overvloed aan eten. Rivierkreeften!

Dat Amerikaanse rivierkreeften tegenwoordig ook op het menu staan, is goed te zien in de braakballen. De oranje-rode stukjes zijn resten van de pantsers van deze kreeften. Regelmatig liggen zulke ballen onder het nest bij mij in de tuin in Ankeveen. Niet verwonderlijk, de ouders brengen voortdurend kreeften mee. Niet het meest simpele voer, ze staan lange tijd te 'kokken' voordat ze de kreeften uit hun krop krijgen. En ook de jongen, zeker als ze pas enkele weken oud zijn, worstelen om deze exoten (met de kop naar beneden) door te slikken.

Hier in het Ankeveense Plassengebied is (helaas) een overvloed aan deze rivierkreeften, Veel mensen, ook hier in het dorp, denken dat ooievaars vooral kikkers eten. Ik krijg dan ook regelmatig te horen: "door die ooievaars van jou zijn er helemaal geen kikkers meer". Dan vertel ik het verhaal van de ooievaar, de kikker en de rivierkreeft.

Rivierkreeft

Inmiddels zitten er in de Ankeveense plassen honderdduizenden Amerikaanse rivierkreeften, met recht een invasieve exoot. Dieren die van nature hier niet thuishoren maar ongestoord voortwoekeren omdat er nauwelijks natuurlijke vijanden zijn (of waren). Ze verstoren het biologisch evenwicht en richten onherstelbare schade aan.

Kikker

En die kreeften eten alles wat ze met hun scharen te pakken kunnen krijgen. Al lopend over de bodem van de sloot of plas zoeken ze hun voedsel. Voornamelijk onderwaterplanten maar voor een optimale groei van hun jongen is dierlijk voedsel nodig: waterslakken, kleine visjes en dus ook de eitjes en larven van amfibieën (kikkervisjes). Daarom horen we hier dus bijna geen kikkers meer.

Ooievaar

En de ooievaar dan? Die heeft inmiddels de kreeften ontdekt als voedselbron. Ook meerkoeten, wilde eenden, futen, zaagbekken, reigers, vossen en otter werken vaak een kreeft naar binnen.

Ik sluit mijn verhaal altijd af met "we moeten dus juist blij zijn met tien bewoonde ooievaarsnesten in Ankeveen, zij helpen een klein beetje om de rivierkreeften te bestrijden". En de jongen varen er wel bij.

Hieronder nog een impressie van het ringen van onze jongen in Ankeveen, afgelopen zondag. Tussen het gewicht van de grootste en kleinste zat een verschil van ruim 1 kg.

foto
Arda van der Lee

terug

Fabeltjes

17 juni, Wim van Nee

Ik heb me voorgenomen, om te schrijven over iets, waar we het nog niet over hebben gehad. Bijvoorbeeld over ...

Bever en wolf

En nu weet ik het even niet. Wat hebben we het over veel dingen al wél gehad. Maar dan word je weer getriggerd door een onverwachte vraag of door een verkeerde veronderstelling, die in het nieuws verschijnt. Bijvoorbeeld dat ooievaars door het herintroductieproject hun trekdrang zouden hebben verloren. Dan denk ik: Hoe komt men daarbij? Ooievaars zijn hun trekdrang helemaal niet kwijtgeraakt. Er gaan zelfs meer ooievaars op trek dan ooit (zie ook [Wintertelling 2023](#)). Een andere hardnekkige kennen jullie. Die gaat natuurlijk over ooievaars en weidevogels, maar daar hebben we het al over gehad ([Het perspectief](#), 6 juni). En zo komt er steeds weer ongenuanceerde informatie de wereld in.

Kato

Dat brengt me bij de fabeltjeskrant.

Het was echt een geweldig kinderprogramma, maar met een subtiele link naar de landelijke politiek. Zo genoot jong en oud ervan. De eerste serie was van 1968 tot 1972 op de televisie en dat was precies de tijd dat de ooievaar was verdwenen uit Nederland. De enige Nederlandse ooievaar van toen was voor iedereen *Juffrouw Ooievaar*, Kato voor intimi. Maar er woonden nog meer uitgestorven dieren in het grote dierenbos. De gentleman *Crox de Raaf*, de altijd klussende *Ed en Willem Bever* en de vreedzame en emotionele *Bor de Wolf*. Alle vier zijn ze inmiddels succesvol terug in de Nederlandse natuur, al dan niet met menselijk hulp. En alle vier kunnen ze rekenen op kritische geluiden.

Dick en Kester

Toch zijn er veel lichtpuntjes. De ooievaar kan ook rekenen op enthousiasme. Misschien kennen jullie het boek *Ooievaars in Nederland*. In 1982 kwam het boek uit en het werd een monument. Eén van de schrijvers van dat boek is Dick Jonkers. Jullie kennen hem mogelijk als vogelkenner en als voormalig bestuurslid en medeoprichter van Stork. Dick is nog altijd nauw betrokken bij de ooievaar en bij Stork.

En nu, veertig jaar later, is er een nieuw ooievaarsboek verschenen. Journalist en auteur Kester Freriks is in de ban van de ooievaar. Een broedgeval op eigen erf in

Friesland heeft dat verder aangewakkerd. De vogel fascineert hem zo, dat hij op zoek is gegaan naar het verhaal en de mensen erachter. Zo kwam hij terecht bij de roots van herintroductie in Zwitserland en het vervolg in Nederland. Hij volgde de ooievaar van het sombere verleden tot het succesvolle heden en werpt een blik op de toekomst. Alles is samengekomen in een nieuw monument met de alles dekkende naam *De Ooievaar*.

Ik zeg: lezen!

En zo heb ik toch iets gevonden waar we het niet over hadden gehad.

terug

Energiebalans

20 juni, Titia Bijwaard

De ooievaarskuuks beginnen te puberen. Voorzichtig zie je de eerste signalen richting zelfstandigheid: van wat flapperen naar echte vleugelslagen, een klein sprongetje, elkaar wat uitdagen. Maar het is nog steeds extreem droog en warm. Om de krachten te sparen doen ze dutjes met Ma.

Screenshot Ma rust met de kuuks 19-06-2023

Oefenen

De vrijheid lonkt, de jonge ooievaars zijn steeds meer bezig met de omgeving van het nest. Ze zien Pa en Ma al van verre aankomen en volgen met hun blik de 'thermiekende' ooievaars boven het nest. Als ik door de tuin loop gaan ze niet meer direct platliggen, maar blijven ze staan kijken wat er daar beneden zoal gebeurt. Ze krijgen zin om die wijde wereld te gaan ontdekken, dus begint het van

binnen te kriebelen. Die energie moet er uit: beweging. Ze geven elkaar de ruimte. Als de ene kuuk vlieg oefeningen doet gaat de ander even liggen. Nu nog wel. In de volgende fase zullen ze elkaar steeds meer gaan uitdagen, hun eigen ruimte claimen. Want ook hun territoriumgevoel gaat zich ontwikkelen. Daarin geeft Pa het goede voorbeeld. In het filmpje hieronder wordt de ooievaar die steeds denkt de buurman te kunnen worden, weer weggejaagd.

Rust

Alle ouders weten het: om te voorkomen dat de kids hyper worden (of met dit weer zelfs oververhit raken) moeten ze ook op tijd naar bed. Ma geeft het goede voorbeeld en brengt ze weer tot rust. Waarschijnlijk heeft ze dat zelf ook nodig omdat het zulke zware omstandigheden zijn waaronder ze voedsel moet zoeken. Terwijl de jongen de komende weken ook nog extra energie nodig hebben.

Ze hebben hun eerste regendansje al gedaan. Want malse regenbuien zijn zeer welkom. Misschien was de zonsondergang van gisteravond de voorbode daarvan. Duimen jullie mee? En dan negeren we gewoon de berichten over heftig onweer met zware windstoten en grote hagelstenen...

terug

Scherpe blik

22 juni, Arda van der Lee

Ooievaars zweven op een mooie dag hoger en hoger. Zo hoog hebben ze een enorm zichtsveld en zien ze precies waar er wordt gemaaid of gehooïd. En dan zijn ze er heel snel bij om achter de machines aan door het veld te stappen, op zoek naar wormen, slakken en opgeschrikte of gewonde prooidieren.

Met een schuin oog

Maar die scherpe blik geldt ook van beneden naar boven. De lucht wordt vanaf het nest goed in de gaten gehouden, door ouders en inmiddels ook de jongen. Met de kop schuin wordt er met één oog naar de hemel gekeken. Ongelofelijk hoe scherp ze kunnen zien, ze herkennen zonder problemen of daar op grote hoogte hun eigen familielid zweeft of een vreemde vogel. En die laatste moet je goed in de gaten houden. Je weet maar nooit of die andere vogel plotseling zijn oog op jouw nest laat vallen.

Het leuke is dat als ik die schuine kop van 'mijn' ooievaars zie, ik ook naar boven ga kijken. En altijd blijken er dan één of meerdere ooievaars hoog in de lucht rondjes te draaien. Of een buizerd langs te zweven.

Knipogen

En nu we het toch over ogen hebben, soms lijkt het of een vogel knipoogt. Dat komt door het knipvlies. Vogels hebben nl. drie oogleden. Een onderste en bovenste ooglid, dat ze gebruiken om de ogen te sluiten tijdens de slaap. Net als wij. Maar ze hebben ook een derde ooglid.

Knipvlies

Omdat het hoornvlies altijd vochtig en schoon moet zijn, wordt er regelmatig door traanklieren vocht op het hoornvlies 'gedruppeld'. Het afvegen van dit vocht gebeurt niet zoals bijvoorbeeld bij de mens door met de oogleden te knippen, maar door het derde oogvlies, het knipvlies. Dit knipvlies 'klapt' vanaf de snavelzijde over de ogen. Het is doorzichtig en daarom is er bij vogels die niet slapen geen moment dat ze niet de omgeving waarnemen, geen moment dat er geen licht op het netvlies valt. Wel zo veilig.

doorzichtig knipvlies

terug